

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการ
ปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา

โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา กำหนดระยะเวลา เวลาทำการทดลองไว้ 10 ปี ช่วง 5 ปีแรกเป็นช่วงระยะเวลาจัดการดำเนินการทำการทดลองในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการ การทำงานตามโครงการนี้เป็นรูปแบบคณะกรรมการผสมระหว่างชาวไทยกับชาวต่างประเทศ องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ได้จัดส่งผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ มาร่วมทำงานตามโครงการทดลอง คณะผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นมาพำนักอยู่กับที่จังหวัดฉะเชิงเทราตลอดระยะเวลา 5 ปี ส่วน 5 ปีหลังอยู่ในระหว่างการขยายผลทางการศึกษาไปยังจังหวัดต่างๆทั่วประเทศ ในช่วงเวลานี้ยูเนสโกได้มอบให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยดำเนินงานเอง โดยคาดว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยจะมีประสบการณ์และมีความชำนาญพอที่จะดำเนินงานได้เอง แต่สภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและกิจการภายในประเทศทำให้ไทยต้องขอความร่วมมือและขอความช่วยเหลือจากยูเนสโกต่อไปอีก¹

การจัดการศึกษาในชั้นเด็กเล็ก

โรงเรียนที่อยู่ในโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ระดับชั้นเด็กเล็ก นับว่าเป็นโรงเรียนนำร่องของหลักสูตรซึ่งยังไม่แพร่หลาย แต่โรงเรียนเหล่านั้นก็มีเป้าหมายในการปรับปรุงแน่ชัด โครงการนี้เริ่มทดลองในชั้นเด็กเล็กเป็นครั้งแรก

¹กมล สุดประเสริฐ, โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา
(กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2530), หน้า 75.

แรก ซึ่งก่อนหน้าที่โครงการนี้จะดำเนินการยังไม่มีการเรียนระดับชั้นเด็กเล็กมาก่อน² คณะกรรมการดำเนินการได้คัดเลือกโรงเรียนเพื่อจะตั้งหน่วยสาธิตการศึกษาชั้นเด็กเล็ก โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนวัยเรียนมีความพร้อมในทุกๆด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีอาคารเรียนที่ได้มาตรฐาน ครูที่ได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดี มีห้องเรียนที่พร้อม มีอุปกรณ์การสอนที่ดีและทันสมัย สามารถเป็นแบบอย่างในด้านการเรียนการสอนในชั้นเด็กเล็กของโรงเรียนต่างๆได้ แต่เนื่องจากโครงการนี้เป็นโครงการที่แปลกและใหม่ ทำให้ประสบปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ดังนี้³

1. ขาดครูและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ ทำให้ครูเกิดความ คิดสับสน จึงเป็นอุปสรรคในการทำงาน

2. โครงการนี้ได้เพิ่มงานให้กับครูและผู้บริหารโรงเรียน เพราะเด็กในโครงการยังเล็ก อายุยังน้อย บางครั้งไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ครูที่เสียสละเพื่อเด็กอย่างแท้จริงมีไม่มากนัก

3. ครูยังไม่เข้าใจวิธีสอนแบบใหม่ เพราะเป็นของใหม่ที่ยังไม่มีการ ท้าให้การเรียนการสอนดำเนินการไปอย่างช้าๆ

4. ในระยะแรกยังขาดคู่มือ อุปกรณ์ที่ดีและมีคุณภาพยังไม่เพียงพอ

5. นโยบายไม่ชัดเจน ทำให้ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ปัญหาที่ได้กล่าวข้างต้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะเริ่มโครงการเท่านั้น ด้วย ความสามารถของคณะกรรมการทำให้ปัญหาเหล่านี้ลดน้อยลง การศึกษาในชั้นเด็กเล็ก ขยายไปยังโรงเรียนต่างๆ ตามอำเภอและทั่วจังหวัดฉะเชิงเทรา และขยายวงกว้าง ออกไปสู่การจัดการศึกษาทั่วประเทศ

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในชั้นเด็กเล็กซึ่งได้จากการสัมภาษณ์พอสรุปได้ ดังนี้คือ

²John Audric, United Nations Educational Scientific and Cultural Organization, p.7.

³John Audric, Ibid., p.7.

1. ครูขาดความรู้ในเรื่องหลักสูตร วิธีการสอนแบบใหม่ ตลอดจนการผลิตและการใช้อุปกรณ์การสอนที่ดีและมีคุณภาพ⁴
2. ครูยังขาดความรู้ความสามารถในด้านภาษา ทำให้เกิดการสับสนและไม่สบายใจที่จะทำงาน⁵
3. ปัญหาเกิดจากการเพิ่มภาระหน้าที่ให้กับผู้บริหารและครู ทำให้ครูและผู้บริหาร เบื่อหน่าย⁶
4. ขาดคู่มือครู เมื่อโครงการย่างเข้าปีที่ 2 คณะกรรมการได้ร่วมมือกันจัดทำคู่มือครู เอกสารและอุปกรณ์จากเศษวัสดุเหลือใช้แจกจ่ายและทำเอง⁷
5. ปัญหาเกิดจากครู ครูขาดประสบการณ์ ขาดอุดมการณ์ และครูเคยชินกับการสอนแบบเก่า ทำให้การดำเนินงานล่าช้า⁸

จากการที่ได้สัมภาษณ์บุคคลดังกล่าวข้างต้นทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ระดับชั้นเด็กเล็ก ส่วนใหญ่เกิดจากคน เนื่องจากคนเป็นตัวจักรสำคัญที่ก่อให้เกิดงาน จึงไม่ใช่ปัญหาที่หนักใจสำหรับผู้เชี่ยวชาญและคณะทำงานมากนัก ปัญหาเหล่านั้นเกิดจากความแปลกใหม่ของงานที่ทุกคนยังไม่มีความพร้อม เมื่องานได้เริ่มดำเนินไประยะหนึ่งแล้วปัญหาต่างๆก็เบาบางลง ทั้งนี้ เพราะความสามารถของคณะกรรมการดำเนินงาน

การจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับการยอมรับกันทั่วไปว่ามีความก้าวหน้าทางการศึกษาในระดับศึกษาเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามเมื่อ

⁴สุคนธ์ เหมจุฑา, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2532.

⁵สุคนธ์ เหมจุฑา, สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2532.

⁶ปลิว มีสรรพวงศ์, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2532.

⁷ลลิตชัย วัฒนชัย, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2532.

⁸สนิท พวงประเสริฐ, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2532.

โครงการปรับปรุงนี้เริ่มขึ้น คณะกรรมการโครงการพบสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการ เช่น อาคารสถานที่พบว่าอาคารเรียนหลายแห่งอยู่ในสภาพเก่า ไม่ได้มาตรฐาน จึงมีการจำเป็นที่จะต้องซ่อมแซมหรือสร้างใหม่โดยเร่งด่วน ทัศนะเก่าอีกจำนวนมากอยู่ในสภาพที่ชำรุดทรุดโทรม ครูไม่ได้รับการฝึกอย่างอื่นนอกเหนือจากนิตยสารและสอนกรมตำราที่กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้กำหนดให้ใช้วิธีสอนแบบที่เด็กท่องจำ ห้องเรียนแคบ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ไม่มีหรือถ้ามีก็น้อยมากทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการทำงานนานับการ

ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา พอที่จะยกมากล่าวได้มีดังนี้คือ

1. อาคารเรียนไม่ได้มาตรฐาน มีจำนวนไม่เพียงพอและขาดการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ในระยะแรกๆ ทำให้นักเรียนซึ่งแต่ละห้องมีจำนวนมากต้องเบียดกันเรียน
 2. ขาดเอกสารตำราและอุปกรณ์การเรียนการสอน ครูจึงหาหลักยึดไม่ได้
 3. ขาดครูที่มีความรู้ความสามารถและขาดประสบการณ์ ทำให้การสอนของครูไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร
 4. ครูขอย้ายโรงเรียนมากขึ้น เพราะครูต้องทำงานมากขึ้น จึงเป็นสาเหตุทำให้ขาดครู
 5. นักเรียนมีเวลาช่วยงานบ้านน้อยลง เพราะต้องใช้เวลาเรียนมากขึ้น และทำงานมากขึ้น ผู้ปกครองจึงไม่อยากให้เด็กไปโรงเรียน
 6. ความไม่เข้าใจในเรื่องภาษา ทำให้การทำงานดำเนินไปอย่างช้าๆ
- ปัญหาต่างๆ เหล่านี้เบาบางลง เมื่อคณะกรรมการ ครูและบุคลากรทางการศึกษาประชุมทำความเข้าใจ และมีการอบรมวิธีสอนวิธีทำอุปกรณ์การสอนที่ดีและทันสมัยจากเศษวัสดุเหลือใช้ ประกอบกับผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้ทุ่มเทกำลังความคิด และกำลังกายเพื่อปรับปรุงการศึกษาของจังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้การศึกษาระดับประถมศึกษาของจังหวัดฉะเชิงเทราพัฒนาอย่างเห็นได้ชัด และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่คณะกรรมการได้กำหนดไว้

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาในระดับประถมศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์ มีดังนี้คือ

1. ครูยังไม่พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง เนื่องจากครูเคยชินกับการสอนแบบเก่ามานานปี เมื่อต้องเปลี่ยนอย่างกระทันหันจึงเป็นเรื่องยาก⁹
2. ผู้บริหารไม่สามารถทำงานตามที่ตนเองต้องการได้ ทั้งนี้เนื่องจากครูแต่ละคนมีความคิดที่ไม่เหมือนกัน ถ้าโรงเรียนได้ครูดี ชยันและมีทัศนคติที่ดีต่อเด็กก็จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุผล แต่ส่วนใหญ่ครูมักจะทำต่อต้านการทำงานของคณะกรรมการดำเนินงาน¹⁰
3. งบประมาณมีจำนวนจำกัด เนื่องจากโรงเรียนอยู่ห่างไกลความเจริญ และส่วนใหญ่จะได้เป็นสิ่งของคือ เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์การสอนต่างๆ เสียมากกว่า งบประมาณที่จะบริหารโรงเรียน¹¹
4. ครูอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน ต้องเสียเวลาในการเดินทางมาก การที่จะเข้าร่วมกิจกรรมในเวลาออกรายการทำได้ยาก¹²
5. ผู้ช่วยผู้ปกครองนิคม (โรงเรียนพรหมานุเคราะห์) มีพฤติกรรมมุ่งที่จะหาประโยชน์จากงาน ไม่ส่งเสริมการทำงานของโรงเรียนเท่าที่ควร¹³
6. ดินเค็ม ปลูกต้นไม้ไม่ไ้ผล หน้าแล้งน้ำกร่อย เป็นเหตุให้ขาดน้ำดื่มและใช้ โรงเรียนไม่มีรั้ว านวันหยุดมักจะมีสัตว์เลื้อยเข้าไปทำความเสียหายให้กับโรงเรียน¹⁴
7. ครูขอย้ายโรงเรียนมากขึ้น สาเหตุเนื่องจากครูต้องทำงานมากขึ้น และต้องทำตามที่คณะกรรมการแนะนำ ทำให้เกิดความลำบากใจจึงขอย้ายโรงเรียน¹⁵

⁹สังวาลย์ ผดุงผล, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2532.

¹⁰ปลิว มีสรรพวงศ์, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2532.

¹¹เจริญ สว่างอารมณ์, สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2532.

¹²ทองพูน รามทรัพย์, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2532.

¹³ทองพูน รามทรัพย์, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2532.

¹⁴ทองพูน รามทรัพย์, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2352.

¹⁵สังวาลย์ ผดุงผล, สัมภาษณ์, 5 ตุลาคม 2532.

8. ครูไม่เข้าใจงาน เมื่อผู้เชี่ยวชาญแนะนำก็จะทำตาม พอผู้เชี่ยวชาญกลับก็ทำเหมือนเดิม จึงกลายเป็นหน้าไหว้หลังหลอก¹⁶

9. ปัญหาเรื่องการคมนาคมไม่สะดวก เช่น ผู้เชี่ยวชาญจะไปเยี่ยมและแนะนำโรงเรียน บางครั้งไม่มีเรือหรือเรือต้องวิ่งทวนกระแสน้ำเป็นเวลานาน กว่าจะไปถึงโรงเรียนก็เสียเวลามาก บางทีก็หมดเวลาราชการไม่พบครูและเด็กนักเรียนเลยก็มี¹⁷

10. ขาดคู่มือ ครูจึงไม่เข้าใจหลักสูตร สอนไม่ได้ เมื่อได้รับการแนะนำก็ยังไม่ค่อยเข้าใจเพราะเป็นของใหม่ ไม่มีทักษะ ต้องใช้เวลาศึกษาพอสมควร¹⁸

11. ครูพูดภาษาอังกฤษไม่ได้ ต้องใช้สามแปล สามที่แปลนั้นไม่มีความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ ทำให้ความหมายคลาดเคลื่อน งานจึงผิดจุดประสงค์¹⁹

ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นนี้มีไม่น้อยแต่ต่อมาใช้เวลาปรับปรุงไม่นานปัญหานั้นก็คลี่คลายไปบนทางที่ดี ปัญหาที่สำคัญคือเรื่องที่พัก ทั้งนี้คณะกรรมการได้จัดอาคารไม้ 2 ชั้น เป็นสำนักงานองค์การส่งเสริมการศึกษาจะ เขิง เทรา และจัดชั้นบนให้เป็นสัดส่วน นอกจากนี้ยังได้จัดสร้างครูสัมมนาคาราซีเป็นที่พักและประชุมของคณะกรรมการซึ่งนัดประชุมวันนอกเวลาราชการและประชุมครูระดับต่างๆ ครูสัมมนาจารย์ สร้างขึ้นภายในบริเวณโรงเรียนฝึกหัดครูจะ เขิง เทราในปี พ.ศ. 2496²⁰

จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการทราบว่าปัญหาที่ยิ่งใหญ่ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถและประสบการณ์ ในที่นี้ได้แก่ ครู ผู้บริหารการศึกษานักการศึกษา เจ้าหน้าที่ศึกษา เป็นต้น ทำให้นโยบายดำเนินไปอย่างช้าๆ แต่อย่างไรก็ตามโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษานในจังหวัดจะ เขิง เทรานี้ก็สำเร็จและลุกลงไปด้วยดีสามารถเป็นตัวอย่างของโรงเรียนประถมศึกษาให้ผู้บริหารโรงเรียนต่างๆทั่วประเทศใช้เป็นสถานที่ศึกษาคูงานได้

¹⁶อุทัย อธิคุณ, สัมภาษณ์, 12 พฤศจิกายน 2532.

¹⁷อักษร ต้นสุวรรณรัตน์, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2533.

¹⁸มานอบ จาหงษ์รักษ์, สัมภาษณ์, 28 ธันวาคม 2532.

¹⁹ทองคำ คงสาคร, สัมภาษณ์ 21 ธันวาคม 2532.

²⁰ระพี นิยม นาคทรพรพ, สัมภาษณ์, 29 เมษายน 2535.

การจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมสามัญศึกษา

โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ทดลองจัดโรงเรียนมัธยมออกเป็น 3 สาย ได้แก่ สายสามัญศึกษา สายสามัญอาชีวศึกษาและสายอาชีวศึกษา สายสามัญศึกษา เรียกอีกชื่อหนึ่งว่ามัธยมแผนใหม่ โครงการได้ทดลองจัดโรงเรียนมัธยมแผนใหม่ โดยให้มีการเรียนทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพในโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอต่างๆที่มีอยู่เดิม แต่ให้เพิ่มเวลาเรียนอีก 3 ปี โรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าอยู่ในข่ายของโครงการปรับปรุง คือ โรงเรียนบางคล้า อำเภอบางคล้า โรงเรียนพรหมานุเคราะห์ อำเภอบางปะกง โรงเรียนเทพนิมิตร อำเภอเมือง และโรงเรียนพนมสารคาม อำเภอพนมสารคาม โรงเรียนต่างๆเหล่านี้เมื่อเข้าโครงการจึงเป็นของแปลกและใหม่สำหรับการบริหารงานและการพัฒนาด้านวิชาการย่อมเกิดปัญหาและอุปสรรคในการทำงานบ้าง

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ในระดับโรงเรียนมัธยมสามัญศึกษา ดังนี้คือ

1. โรงเรียนอยู่ห่างไกลความเจริญมาก การคมนาคมไม่สะดวก ต้องใช้เวลาในการเดินทางมาก
2. ครูเคยชินกับการสอนแบบเก่าๆ ทำให้เกิดการต่อต้านในตอนแรกๆ ของโครงการ
3. ขาดหลักสูตร คู่มือครูและแบบเรียน ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างช้าๆ
4. ผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศสับเปลี่ยนกันมาทำงาน ทำให้เกิดปัญหาในด้านการปรับตัว การเรียนรู้งาน การศึกษาค้น
5. ภาษาอังกฤษเป็นปัญหาอย่างมาก เพราะครูในสมัยนั้นยังได้รับการศึกษาไม่มากนัก
6. ขาดอาคารและโรงฝึกงานที่ได้มาตรฐาน ถึงแม้ว่ายูเนสโกจะต้องสร้างและปรับปรุงให้ แต่ก็ไม่เพียงพอกับความต้องการของเด็ก

7. เด็กเรียนในวันปกติ และต้องร่วมกิจกรรมและทำงานตามที่ครูสั่ง
ในวันหยุด ทำให้ผู้ปกครองขาดบุคลากรช่วยทำงานที่บ้าน

จากการที่ไปสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา
จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงส่งเสริม
การศึกษาในระดับโรงเรียนมัธยมสามัญศึกษาดังนี้คือ

1. ปัญหาเกิดจากตัวผู้สอน เนื่องจากครูขาดความรู้ ขาดประสบการณ์
2. หลักสูตรแผนใหม่บรรจุไว้ทั้งวิชาการและวิชาชีพ ครูไม่เคยสอนมาก่อน²¹
3. การคมนาคมไม่สะดวก เพราะโรงเรียนมัธยมสามัญศึกษาเปิดสอนในต่าง

จังหวัด

4. การสื่อความหมายระหว่างครูกับผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศ ต้องอาศัย
ล่าม ซึ่งล่ามนั้นไม่มีความสามารถในสาขาวิชาเฉพาะทุกสาขาทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน²²

5. ครูเคยชินกับการสอนแบบเก่าๆ ซึ่งเป็นแบบสบายๆ แต่ต้องมาพบปัญหา
ใหม่ ทำให้เกิดการต่อต้าน²³

6. โรงฝึกงานไม่เพียงพอ ขาดมาตรฐาน ทำให้การฝึกภาคปฏิบัติของ
นักเรียนไม่ได้ผล

7. ประชาชนเข้าใจว่าครูทำงานเหมือนกับที่ประชาชนทำ คือ อาชีพซ้ำซ้อน
กับของที่มีอยู่เดิมในชุมชน ไม่มีอะไรแปลกใหม่ จึงยังไม่เห็นประโยชน์²⁴

8. จุดมุ่งหมายของคณะกรรมการดำเนินงานวางไว้สูงมาก โดยเฉพาะท่าน
ศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้ตั้งความหวังไว้สูงมาก ทำให้การปรับปรุงเป็นไป
ได้ยากลำบาก²⁵

²¹โกวิท วรพิพัฒน์, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2533.

²²ทองพูน รวมทรัพย์, สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2532.

²³อรรถ ศกุงคารศิริ, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2533.

²⁴กมล สูดประเสริฐ, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2533.

²⁵บริบูรณ์ ณะเอม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2533.

จากการที่ได้สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ จะเห็นว่าปัญหาที่พบในโรงเรียนมัธยมสามัญศึกษาล้วนใหญ่เกิดจากการทำงานของคนแทบทั้งสิ้น เนื่องจากคนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ ถ้าโรงเรียนมีคนที่มีคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนจะก้าวหน้าและปัญหาต่างๆก็จะลดลง โดยที่ทุกฝ่ายพึงพอใจ

การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิสามนัญอาชีวศึกษา

การปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเฉพาะในโรงเรียนวิสามนัญอาชีวศึกษา ในระยะแรกของโครงการคณะกรรมการดำเนินงานได้นำเอาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและระดับอาชีวศึกษามารวมกัน แต่ต่างฝ่ายก็บริหารงานของตนเอง เปิดสอนทวิวิชาสามัญและวิชาชีพ ซึ่งแยกหญิงและชายออกจากกัน เด็กชายเรียนอุตสาหกรรม ศิลป์ พาณิชยการและธุรกิจ ช่างไม้ เป็นต้น สำหรับเด็กหญิงให้เรียนคหกรรมศาสตร์ การฝีมือ เย็บปักถักร้อย และพาณิชยการ อันได้แก่ บัญชี พิมพ์ดีด เลขานุการและธุรกิจ การดำเนินงานนั้นซับซ้อนและสถานที่ร่วมกัน ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคจนทำให้ต้องแยกจากกันมากที่สุด ซึ่งปัญหาและอุปสรรคต่างๆเหล่านั้นสามารถพอที่จะสรุปได้ดังนี้คือ

1. ความสับสนในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจากการนำเอานักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาไปเรียนร่วมกับนักเรียนอาชีวศึกษา และโรงเรียนมัศึกษามีได้อยู่ในสังกัดเดียวกับโรงเรียนอาชีวศึกษา ทำให้เกิดอุปสรรคในการบริหารงาน
2. ขาดครูที่มีความรู้ในวิชาเฉพาะ ทำให้เด็กพลาดโอกาสที่จะเลือกเรียนวิชาตามที่ตนเองถนัดและสนใจ
3. ขาดคู่มือ เอกสารตำรา และโรงฝึกงานที่ได้มาตรฐาน ทั้งนี้เนื่องจากองค์การยูเนสโก ได้นำอุปกรณ์ต่างๆไปมอบให้เป็นจำนวนมาก แต่ไม่ค่อยได้ใช้ประโยชน์
4. ผู้ปกครองไม่เข้าใจหลักสูตร คิดว่าเป็นการแบ่งชนชั้นระหว่างเด็กเก่งกับเด็กอ่อน ถ้าเด็กเก่งจะเรียนในโรงเรียนมัธยมสามัญ ส่วนเด็กอ่อนจะเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษา

จากปัญหาดังกล่าวทำให้การจัดการศึกษาในระยะแรกไม่ได้ผล จึงจำเป็นต้องแยกสถานศึกษาออกจากกันโดยสิ้นเชิง เมื่อการบริหารงานปรับปรุงแล้ว ส่วนปัญหาต่าง

ก็ค่อยๆเปลี่ยนไปบนทางที่ดี

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา
จังหวัดฉะเชิงเทรา ในระดับโรงเรียนมัธยมวิสามัญอาชีวศึกษาแล้ว พอสรุปได้ดังนี้

1. อุปกรณ์และเครื่องมือบางอย่างมีมากเกินไป บางสิ่งไม่ได้นำออกมา
ใช้งานเพราะขาดครูที่มีความสามารถในการใช้เครื่องมือเหล่านั้น
2. ครูยังยึดของเก่าคือทำงานตามความเคยชิน และทำเฉพาะต่อหน้า
คณะกรรมการเท่านั้น²⁶
3. การนำเอานักเรียนชั้นมัธยมเรียนร่วมกับนักเรียนอาชีวศึกษา และ
โรงเรียนทั้งสองมิได้สังกัดกรมเดียวกัน และมีจำนวนมากทำให้เกิดความวุ่นวายใน
โรงเรียนไม่รู้ว่าเป็นใคร
4. ครูยังไม่คุ้นกับการทำงานแบบประชาธิปไตย บางคนก็รับคำสั่ง
เพียงอย่างเดียว ไม่เห็นประโยชน์ของการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น²⁷
5. ครูไม่เข้าใจหลักการ เนื่องจากเป็นของใหม่ ครูมักจะสอนตามแบบ
เดิมๆ เพราะเคยชินและสะดวกในการที่จะสอน²⁸
6. ครูไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลง เพราะครูมีอายุมากแล้ว²⁹

จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาทำ
ให้ทราบปัญหาต่างๆข้างต้น และคณะกรรมการได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไขปรับปรุงปัญหาที่
เกิดขึ้นทำให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมวิสามัญอาชีวศึกษาของจังหวัดฉะเชิงเทรา
ในระดับโรงเรียนวิสามัญอาชีวศึกษา และนำไปสู่การพัฒนาเป็นโรงเรียนมัธยมแบบ
ประสมในที่สุด

²⁶จงกล ศรีพยัคฆ์, สัมภาษณ์, 29 เมษายน 2533.

²⁷ระพี นิยม นาคทรพร, สัมภาษณ์, 29 เมษายน 2535.

²⁸เขาวรัตน์ เหล่าสินชัย, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2532.

²⁹กฤษณ์ มุสิกพงศ์, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2532.

การจัดการศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษา

โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้เริ่มทดลองในระดับอาชีวศึกษาที่โรงเรียนการช่างชายและการช่างสตรี ในระยะแรกได้นำไปรวมไว้ในโรงเรียนมัธยมวิสามัญอาชีวศึกษา แต่ประสบปัญหาทำให้ต้องแยกจากกันเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน ความก้าวหน้าของโรงเรียนอาชีวศึกษาจึงมักเกี่ยวข้องกับโรงเรียนมัธยม กล่าวคือโรงเรียนการช่างชายมักรู้จักในนามโรงเรียนช่างไม้ การเรียนประกอบด้วยวิชาภาคปฏิบัติและวิชาทั่วไป ต่อมา มีการขยายวิชาภาคปฏิบัติมากขึ้น ซึ่ง John Audric³⁰ ได้กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์ ของโรงเรียนอาชีวศึกษาไม่ชัดเจนเหมือนระดับอื่น ๆ สำหรับโรงเรียนอาชีวชายมีวัตถุประสงค์ 5 ประการคือ

1. เพื่อยกระดับโรงเรียนอาชีวะชั้นต่ำ โดยเฉพาะช่างไม้ให้เป็นโรงเรียนอาชีวชั้นสูง
2. เพื่อขยายฐานของหลักสูตรอาชีวศึกษา โดยพัฒนางานก่อสร้าง งานโลหะ งานไฟฟ้าและงานช่างยนต์
3. เพื่อปรับปรุงหลักสูตรสำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียนเต็มเวลาให้สามารถมาเรียนบางเวลาได้
4. เพื่อพัฒนาหลักสูตรอาชีวให้ทันสมัย มีวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ โดยนำมาสัมพันธ์กับวิชาชีพปฏิบัติ
5. เพื่อฝึกครูให้สามารถดำเนินงานต่างๆที่บรรลุจุดหมายทั้ง 4 ข้อข้างต้นได้

ส่วนโรงเรียนอาชีวหญิง คณะกรรมการได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ ได้แก่³¹

1. เพื่อสร้างโรงเรียนอาชีวะระดับสูงให้ทันสมัยสำหรับเด็กหญิง

³⁰John Audric. United Nations Educational Scientific and Cultural Organization, p.22.

³¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

2. เพื่อเปิดโอกาสให้สตรีที่ไม่มีโอกาสเรียนในโรงเรียนให้ได้เข้าเรียนในชั้นเรียน โดยเปิดสอนวิชาที่เขาเหล่านั้นต้องการและทางโรงเรียนมีอุปกรณ์ที่เหมาะสม
3. คิดต่อกับโรงเรียนฝึกหัดครู เพื่อฝึกสตรีเกี่ยวกับวิชาชีพ

จากวัตถุประสงค์ของโรงเรียนอาชีพศึกษาทั้งชายและหญิง ทำให้ประสบปัญหาในการปฏิบัติงานตามโครงการดังนี้คือ

1. โรงฝึกงานและห้องปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียน
2. หลักสูตรเป็นของานนท์ทำให้ครูเก่าๆตามไม่ทัน ตำราที่มีก็หมดสมัย
3. ครูขาดประสบการณ์ในการทำงาน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนขยายงานเร็วเกินไป
4. ตลาดแรงงานภายในจังหวัดค่อนข้างแคบ เมื่อเด็กเรียนจบก็จะต้องกลับไปรับจ้างทำงานตามชนบท ซึ่งไม่ตรงกับวิชาที่เรียน จนทำให้ต้องทิ้งถิ่นฐานไปทำงานยังจังหวัดใกล้เคียง

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอาชีพศึกษามีดังนี้

1. ครูขาดประสบการณ์ในด้านงานปฏิบัติ³²
2. ครูมีจำนวนจำกัดแต่คณะกรรมการต้องการที่จะขยายงานให้มากขึ้น เป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ให้กับครู³³
3. เครื่องมือและอุปกรณ์มีมาก แต่ขาดโรงฝึกงานที่มีคุณภาพ
4. ครูไม่รู้จักและใช้เครื่องมือสมัยใหม่ไม่³⁴
5. ขาดตลาดแรงงาน คนที่จบออกไปไม่มีงานทำ จึงต้องทำงานในอาชีพ

³²ทรงค์ สร้อยงาม, สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2533.

³³ทองพูล ต้นสุวรรณรัตน์, สัมภาษณ์, 2 มกราคม 2533.

³⁴พัฒนา พยุงผล, สัมภาษณ์, 1 พฤศจิกายน 2532.

ที่มาได้เรียน³⁵

จากการสัมภาษณ์ผู้ร่วมงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสรุปได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนอาชีวศึกษานี้ คือการขาดโรงฝึกงานที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ครูไม่มีประสบการณ์การทำงาน และตลาดแรงงานยังไม่กว้างพอ แต่อย่างไรก็ตามการปรับปรุงการศึกษานระดับนี้นับได้ว่าประสบผลพอสมควร เพราะหลังจากได้ทำการทดลองแล้วมีครูและบุคลากรทางการศึกษามาศึกษาดูงานและนำไปปฏิบัติในโรงเรียนของตน

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนฝึกหัดครู

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนฝึกหัดครูเป็นที่สนใจของคณะกรรมการปรับปรุงอย่างมาก เช่น อาคารเรียน บ้านพักครู สำนักงาน ห้องสมุด ห้องพักรับประทานอาหาร การเรียนการสอน อุปกรณ์การสอน การนิเทศก์ การฝึกสอน และการผลิตอุปกรณ์การสอน คณะกรรมการได้ทดลองปรับปรุงโรงเรียนฝึกหัดครูประสบผลสำเร็จพอสมควร และได้ขยายไปยังโรงเรียนฝึกหัดครูแห่งอื่น ๆ ทำให้ฐานะของโรงเรียนฝึกหัดครูสูงขึ้น ครูสัมมนาจารย์กลายเป็นศูนย์การอบรมของจังหวัด ซึ่งนับได้ว่าครูสัมมนาจารย์มีคุณค่าต่อโครงการปรับปรุงการศึกษานอกระบบ³⁶

ความก้าวหน้าที่สำคัญของโรงเรียนฝึกหัดครูอีกประการหนึ่งก็คือ การกำหนดเวลาเรียนเป็นเทอม ใช้เวลาเรียนเทอมละ 3 เดือน³⁷

ปัญหาต่างๆที่เกิดจากการทำงานตามโครงการที่ผู้วิจัยพอสรุปได้จากการศึกษานอกระบบโรงเรียนฝึกหัดครู มีดังนี้คือ

³⁵กมล สุดประเสริฐ, สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2535.

³⁶John Audric, United Nations Educational Scientific and Cultural Organization, p.25.

³⁷Ibid., p.26.

1. เปิดหลักสูตรใหม่ ทั้งครูและนักเรียนสับสน
2. ครูเคยชินกับการสอนแบบเก่าๆ จึงมักจะนำมาใช้เสมอๆ ทำให้การ

พัฒนาการเรียนไปอย่างช้าๆ

3. ครูขาดความชำนาญในการสอนแบบใหม่
4. เมื่อนักเรียนออกฝึกสอน ประสบปัญหาระหว่างฝึกสอน เช่น
 - 4.1 ขาดครูนิเทศที่มีความสามารถ
 - 4.2 ขาดที่พักในขณะฝึกสอน ต้องเดินทางไป-กลับที่ฝึกทุกวัน
 - 4.3 ขาดอุปกรณ์การสอนที่มีคุณภาพ ขาดประสบการณ์ในการใช้

อุปกรณ์การสอน

- 4.4 ไม่สามารถปรับตั้งให้เข้ากับเด็กและผู้ปกครองได้
- 4.5 ครูฝึกสอนขาดประสบการณ์เพราะขาดความเชื่อมั่น

5. ผู้ปกครองไม่เห็นความสามารถของครู จึงขาดความศรัทธาในตัวครู

จากการทำงานของผู้ร่วมงาน จะเห็นได้ว่างานของโรงเรียนฝึกหัดครูมีมาก

ปัญหาจึงเกิดขึ้น แต่ปัญหาส่วนใหญ่มักเกิดจากคน จึงไม่มีผลกระทบมากนักสำหรับการ
ทำงาน ในที่สุดโรงเรียนฝึกหัดครูก็สามารถเป็นตัวอย่างของการพัฒนาการฝึกหัดครู
ทั่วประเทศได้

ปัญหาที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลพอสรุปได้ดังนี้คือ

1. ความสับสนของหลักสูตร
2. ความเคยชินของครูผู้สอน
3. ความไม่เข้าใจในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ ครูใช้ไม่เป็นนั่นเอง³⁸
4. ปัญหาจากการนิเทศ ครูไม่มีความสามารถในเรื่องของการนิเทศ

การศึกษา ครูไม่ไปนิเทศเด็ก

5. ปัญหาจากเด็กฝึกสอน ขาดประสบการณ์ ขาดที่พัก ขาดความเชื่อมั่น

และใช้อุปกรณ์การสอนไม่เป็น

³⁸อานวย วัฒนบุตร, สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2532.

³⁹สุนทร คัยนันท์, สัมภาษณ์, 9 มกราคม 2532.

6. ผู้ปกครองไม่ศรัทธาในตัวเด็กฝึกสอน³⁹

จากปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นทำให้คณะกรรมการและผู้บริหารการศึกษาต้องประชุมเพื่อหาข้อยุติแห่งปัญหาและสามารถทำให้ปัญหาลดลงได้ และการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทราก็ว่าหนักหนาที่สุด ทำให้การฝึกหัดครูขยายกว้างออกไปยังโรงเรียนฝึกหัดครูทั่วประเทศ

การนำที่สามารถในทางการศึกษา

คณะกรรมการต้องการที่จะปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของโรงเรียนในจังหวัดฉะเชิงเทราให้ดีขึ้น ทั้งในด้านอาคารเรียน การบริหารโรงเรียน การบริหารหลักสูตร การบริหารงบประมาณ รวมทั้งการวัดและการประเมินผลการศึกษา และการพัฒนาอนามัยและการสุขาภิบาล

จากการวิจัยผู้วิจัยได้สรุปปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามโครงการในส่วนของการนำที่สามารถในทางการศึกษาได้ดังนี้

1. ขาดที่พักอาศัยของผู้เชี่ยวชาญ ปี 2496 สร้างครุสัมมนาอาคารสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย และสำนักงาน
2. ครูขาดความกระตือรือร้น
3. ผู้เชี่ยวชาญสลับเปลี่ยนกันมาทำงานทำให้งานขาดความต่อเนื่อง
4. ขาดคู่มือในการบริหารงาน
5. ภาษาของผู้เชี่ยวชาญเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของครู
6. ครูขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน เป็นเหตุให้ครูขอย้ายและลาออก และจากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา พอที่จะประมวลปัญหาได้ดังต่อไปนี้คือ

1. ความสับสนในหน้าที่ของคณะทำงาน งานมีมากเกินไปกว่ากำลังคน
2. ปัญหาเรื่องที่พักของผู้เชี่ยวชาญ ไม่มี จึงต้องสร้างครุสัมมนาอาคาร
3. ปัญหาเรื่องสำนักงาน ไม่สะดวก คับแคบ

4. ปัญหาเรื่องภาษา ซึ่งยากต่อการสื่อความหมาย⁴⁰
5. ปัญหาเรื่องขวัญและกำลังใจในการทำงาน ครูขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญต้องการให้ครูทำงานตามความต้องการของตน⁴¹
6. ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะด้านความคิดของผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศกับครูในโรงเรียนต่างๆ⁴²
7. การบริหารงานตามโครงการขึ้นอยู่กับความต้องการของคณะผู้เชี่ยวชาญ เป็นสำคัญ โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้กำหนดแผนและนโยบายทั้งหมด⁴³

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น เกิดจากการทำงานของคนหนุ่มมาก ย่อมเกิดความไม่เข้าใจกัน และไม่สะดวกสบายเท่าที่ควร ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการศึกษามีต่อเนื่องไปเรื่อยๆ จนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ และในที่สุดการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราก็ยุติลง เพราะหมดสัญญาที่ทำไว้กับยูเนสโก

การจัดการศึกษาผู้ใหญ่

ในระยะแรกเริ่มโครงการ การจัดการศึกษาผู้ใหญ่อยู่ภายใต้การดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ แต่เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการเห็นความจำเป็นที่จะพัฒนาการศึกษาผู้ใหญ่ จึงจัดให้มีการทดลองขึ้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ในช่วงแรกออกสำรวจความสนใจ และความต้องการของชุมชน มีการจัดการศึกษาผู้ใหญ่หลายหลาก เช่น การเล่น การบันเทิง กีฬา กิจกรรม ภาพยนตร์ การแข่งขันความสามารถ เป็นต้น

ผู้วิจัยสรุปปัญหาที่เกิดจากการศึกษาผู้ใหญ่ได้ดังนี้คือ

1. ผู้ใหญ่ขาดความกระตือรือร้นในการที่จะพัฒนาตนเอง
2. ผู้ใหญ่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

⁴⁰ อภัย จันทวิมล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2532.

⁴¹ บริบูรณ์ พะเอม, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2533.

⁴² สิงห์โต ปุกหุด, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2533.

⁴³ ก่อ สวัสดิพาณิชย์, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2533.

3. ขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ และทุนทรัพย์

4. ผู้ใหญ่ยังไม่ศรัทธาในตัวผู้มาชุมชน

ปัญหาต่างๆเหล่านี้เกิดขึ้นในระยะแรกของการพัฒนา ซึ่งผู้ใหญ่ยังไม่พร้อม
ต่อมาเมื่อผู้ใหญ่สามารถปรับตั้งต่อสิ่งใหม่ๆได้ ก็ให้ความสนใจและร่วมมือกับคณะกรรมการ
เป็นอย่างดี

จากการสัมภาษณ์บุคคลพอจะสรุปปัญหาได้ดังนี้คือ

1. ผู้ใหญ่ขาดความร่วมมือ

2. ผู้ใหญ่ขาดศรัทธาในการทำงานของคณะกรรมการ

3. ผู้ใหญ่ยังไม่มองเห็นประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการปรับปรุง⁴⁴

4. ผู้ใหญ่ในชุมชนขาดเงินลงทุน เมื่อแนะนำไปแล้วก็ไม่สามารถนำไป

ปฏิบัติตามได้⁴⁵

5. ผู้ใหญ่ขาดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง เนื่องจากหมดไป
ในการทำงาน⁴⁶

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เจริญ
ขึ้นอย่างผิดหูผิดตา ทั้งนี้เนื่องจากได้รับความร่วมมือจากบุคคลแทบทุกฝ่าย จะเห็นได้จาก
การตั้งศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งกลายเป็นห้องสมุดประชาชน จังหวัดฉะเชิงเทรา นอกจากนี้
นี้ยังมีการเปิดสอนในโรงเรียนอาชีวศึกษาอีก 2 แห่ง คือ โรงเรียนการช่างชาย และ
โรงเรียนการช่างสตรี⁴⁷

44 อักษร ดันสุวรรณรัตน์, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2533.

45 บุญธรรม พิชิตผล, สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2532.

46 กัย จันทวิมล, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2532.

47 อักษร ดันสุวรรณรัตน์, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2533.

ปัญหาที่เกิดจากผู้เชี่ยวชาญ

โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับความช่วยเหลือและร่วมมือจากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ โดยที่องค์การยูเนสโกนี้ให้ความช่วยเหลือประชาชนของโลกโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างด้านเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ เพศ ภาษาและศาสนาใดๆทั้งสิ้น ประเทศต่างๆทั่วโลกสมัครเข้าเป็นสมาชิกองค์การยูเนสโก ซึ่งรวมทั้งไทยด้วย ดังนั้นคณะกรรมการองค์การยูเนสโกจึงประกอบด้วยสมาชิกหลายชาติหลายภาษาด้วยกัน การที่ยูเนสโกเข้ามาช่วยเหลือประเทศไทย คณะผู้เชี่ยวชาญที่ยูเนสโกส่งมาก็มีหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย อินเดีย ฟิลิปปินส์ ฯลฯ ซึ่งประเทศต่างๆที่มานี้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางที่ใช้สื่อสารกันโดยทั่วไป จึงเป็นปัญหาอย่างมากสำหรับชาวไทย โดยเฉพาะประชาชนและครูที่อยู่ในชนบท ในที่นี้จะขอสรุปปัญหาที่เกิดจากผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศ ดังนี้

1. ปัญหาเรื่องภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ผู้เชี่ยวชาญใช้ภาษาอังกฤษ บรรดาครูใหญ่และครูต่างๆที่ปฏิบัติงานอยู่ตามโรงเรียนไม่สนักคานเรื่องภาษา ถึงแม้ว่าจะมีล่ามคอยแปลให้คณะกรรมการฟัง แต่ก็เป็นไปได้ไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากล่ามไม่เชี่ยวชาญทุกสาขา ทำให้การสื่อความหมายคลาดเคลื่อน การพัฒนาจึงไปได้ช้า

2. ปัญหาเรื่องความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ ผู้เชี่ยวชาญมาจากหลายเชื้อชาติ ยากต่อการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ ประชาชนทั่วไปเห็นชาวต่างชาติเป็นของแปลกประหลาด เข้าไปเดินกันในโรงเรียนและหมู่บ้าน ในตอนแรกก็เข้ามามุงดูด้วยความแปลกที่ไม่เคยเห็นฝรั่งมาก่อน แต่ต่อมาเมื่อเห็นบ่อยครั้งจึงเป็นเรื่องธรรมดา

3. การที่ผู้เชี่ยวชาญมาประจำที่จังหวัดฉะเชิงเทราในระยะเวลานั้นๆ แล้วสับเปลี่ยนกันมาใหม่ ทำให้ผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นต้องใช้เวลาในการศึกษางานคน ตลอดจนความต้องการและความสามารถของผู้ร่วมงาน ทำให้งานขาดความต่อเนื่อง

4. การประเมินผลโครงการคลาดเคลื่อน ทั้งนี้เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญคนที่มาประเมินผลงานไม่มีโอกาสได้เห็นโรงเรียนต่างๆก่อนที่จะได้รับการปรับปรุง จึงไม่เห็นความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน

กล่าวโดยสรุป ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เชี่ยวชาญเป็นปัญหาส่วนตัว ซึ่งสามารถ
 ปรึกษาหารือกันได้ แต่ต้องใช้เวลา ทั้งนี้ด้วยความสามารถของท่านอาจารย์อภัย จันทวิมล
 ประธานโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา จึงทำให้การศึกษาของ
 จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป และสามารถเป็นตัวอย่างในการพัฒนาการ
 ศึกษาของประเทศได้ ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาดูงานของครูตามโรงเรียนต่างๆทั่วประเทศ
 มุ่งมาที่จังหวัดฉะเชิงเทรา⁴⁸

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากผู้ปฏิบัติงาน

โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นโครงการ
 ใหม่ที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น แน่แน่นอนย่อมเกิดปัญหาต่อผู้ปฏิบัติการมากมาย เช่น

1. เป็นของใหม่ เช่น หลักสูตรใหม่ วิธีสอนใหม่ กิจกรรมใหม่ การวัด
 และประเมินผลใหม่ ทำให้ผู้ปฏิบัติการสับสน
2. ความเคยชิน ผู้ปฏิบัติการเคยชินกับวิธีการแบบเก่าๆ เมื่อนำของ
 ใหม่มาให้บางคนเกิดการต่อต้านของใหม่
3. เพิ่มภาระหน้าที่ให้กับผู้ปฏิบัติการ ทำให้ผู้ปฏิบัติการเกิดความท้อแท้
 เบื่อหน่าย ไม่อยากทำงาน บางคนขอย้าย บางคนลาออกจากราชการ⁴⁹
4. ผู้ปฏิบัติการขาดความรู้ ความสามารถและไม่มีประสบการณ์เกี่ยว
 กับการทำงานแบบใหม่ ทำให้งานพัฒนาช้ามาก
5. งบประมาณ ผู้ปฏิบัติการต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพิ่มเติม เช่นจัดทำ
 อุปกรณ์จากเศษวัสดุที่เหลือใช้ภายในท้องถิ่น ที่ขาดวัสดุประกอบจึงจำเป็นต้องซื้อหาด้วย
 งบประมาณส่วนตัว ซึ่งบางครั้งทางโรงเรียนไม่มีงบประมาณให้เบิก เป็นต้นว่า กาว สี
 เชือก ฯลฯ สิ่งของเหล่านี้มีน้อยมาก แต่ถ้าบ่อยครั้งก็เป็นจำนวนมากได้เช่นกัน

กล่าวโดยสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นจากผู้ปฏิบัติการมีไม่มาก เมื่อโครงการดำเนิน
 ไประยะหนึ่ง ปัญหานี้ก็ค่อยๆหมดไป ลดน้อยลง

⁴⁸กมล สุตประเสริฐ, สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2535.

⁴⁹อักษร ต้นสุวรรณ์รัตน์, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2533.

ปัญหาการปรับปรุงชุมชน

การปรับปรุงชุมชนให้ดีขึ้นเป็นจุดมุ่งหมายของการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาชีพ อนามัยและสุขภาพ การศึกษา การเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น ในการทำงานบางครั้งเกิดปัญหาและอุปสรรคบ้าง 50 เช่น

1. ประชาชนในชุมชนไม่กระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเอง สังคมและประเทศทั้งนี้เนื่องจากความเคยชินกับการใช้ชีวิตในชุมชนของคน
2. ประชาชนเห็นว่าการที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำการประกอบอาชีพ ไม่ได้มีความแตกต่างไปจากของเดิมที่ทำอยู่ จึงไม่นิยมและศรัทธา เช่น การปลูกสับปะรดก็แนะนำให้ปลูกเหมือนที่เขาทำอยู่ เขาเหล่านั้นจึงไม่สนใจ เมื่อผู้เชี่ยวชาญประชุมปรึกษากันเพื่อแก้ปัญหา ให้สับปะรดออกผลนอกฤดูกาลได้ ประชาชนจึงหันมาให้ความสนใจ
3. การช่วยเหลือในด้านเครดิตให้กับชาวนา ชาวสวน ทำให้ชาวนา และชาวสวนเหล่านั้นทำงานน้อยลง เพราะมีเครื่องมือช่วยทุ่นแรง จึงเกิดความขี้เกียจเอาเวลาที่เหลือไปเที่ยวเตร่หาความสำราญเสีย
4. การจัดทำมีบริการห้องสมุดทางเรือและรถยนต์ไปตามสถานที่นอกเมือง ประชาชนสนใจเฉพาะครั้งแรกเท่านั้น ครั้งต่อไปก็หมดความสนใจ
5. ประชาชนส่วนใหญ่สนใจในการประกอบอาชีพของตนมากกว่าการเรียน เพราะเขาเหล่านั้นไม่รู้ว่าจะเรียนไปเพื่ออะไร เนื่องจากพันวัยเรียนมาแล้ว

ปัญหาที่เกิดจากการปรับปรุงชุมชน เป็นไปอย่างช้าๆ แต่ก็ได้ผล เพราะประชาชนในชนบทส่วนใหญ่มักจะชอบความสนุกสนาน ความบันเทิง เมื่อมีเกมต่างๆ มีภาพยนตร์ มีกิจกรรมก็สามารถเรียกร้องความสนใจได้มาก

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ในทุกระดับชั้นแล้ว พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการทำงานนั้นมีปัญหาดังนี้

อุปสรรคของการทำงานคือ⁵¹ การที่มีผู้เชี่ยวชาญทั้งไทยและต่างประเทศเป็นจำนวนมาก สลับเปลี่ยนกันมาในระยะเวลาสั้นๆ ผู้เชี่ยวชาญที่มาใหม่ต้องการเวลาในการศึกษางาน คน ตลอดจนถึงความต้องการและความสามารถของผู้ร่วมงาน จึงทำให้โครงการพัฒนาไปอย่างช้า นอกจากนั้นยังมีปัญหาในด้านการสื่อสาร เนื่องจากบรรดาครูไม่เชี่ยวชาญภาษาอังกฤษ จึงต้องอาศัยล่ามซึ่งไม่มีความรู้พื้นฐานเฉพาะสาขาวิชา ถึงแม้ว่าบรรดาครูใหญ่จะสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ แต่ก็ไม่มากนัก และต้องมีหน้าที่ต่างๆ อีกมากมาย ทำให้งานดำเนินไปอย่างช้าๆ

บรรดาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ยังใหม่ และน้อยด้วยประสบการณ์ไม่เคยชินกับวิธีการสอนแบบใหม่ๆ กับทั้งยังขาดคู่มือในการปฏิบัติงาน ทำให้การทำงานประสบกับปัญหาอยู่ตลอดเวลา โครงการนี้ต้องการผู้ที่มีความรู้ความสามารถระดับผู้นำ และมีอาชีพ ผู้ที่ได้รับทุนไปศึกษาอบรมในตำแหน่ง เฉพาะทั้งในประเทศและต่างประเทศ เมื่อจบมาแล้วมีมิชชั่นน้อยที่ต้องเปลี่ยนไปทำงานสาขาอื่นที่ไม่อยู่ในโครงการ จริงอยู่ถึงแม้ว่าเขาเหล่านั้นจะทำประโยชน์ให้กับการศึกษาของประเทศก็ตามแต่ก็ผิดแผนที่ได้วางไว้ บรรดาครูที่ออกจากโครงการก็มีหลายสาเหตุ เป็นคืบว่า ไปศึกษาต่อ เลื่อนไปรับตำแหน่งใหม่ ลาออกจากราชการด้วยสาเหตุส่วนตัว และหลายกรณีไม่มีการทดแทนตำแหน่งที่ว่างลง ในขณะที่เดียวกันจำนวนเด็กที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน ทำให้ขาดแคลนบุคลากร และโดยธรรมชาติครูที่มีอายุมากมักจะเรียนรู้อะไรใหม่ ๆ ได้ยาก ขาดการยอมรับ ทำให้ขาดบุคลากรที่ดี

⁵¹John Audric, United Nations Educational Scientific and Cultural Organization, p.37.

ด้วยความสามารถและตั้งใจจริงในการที่จะทำงานของคณะกรรมการทุกฝ่าย ทำให้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับงานโครงการนี้หมดสิ้น หรือเบาบางลงได้ การเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนต่างๆ ที่อยู่ในโรงเรียนเป็นที่พอใจของบุคคลที่ได้พบเห็น จากสภาพที่ไม่น่าอยู่มาเป็นสภาพที่มีชีวิตชีวา นำเข้าไปศึกษาหาความรู้ นักการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาให้ความสนใจเอาใจใส่ ตรวจสอบโรงเรียนมากขึ้น และที่สำคัญโครงการนี้จะพัฒนามาได้ถ้าขาดบุคคลต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุน อันได้แก่ ศาสตราจารย์ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล อาจารย์อภัย จันทวิมล และอาจารย์สุบิน พิมพ์จันทร์ ชื่อจังหวัดฉะเชิงเทราได้ขจรขยายไปทั่วสารทิศ ทำให้เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วประเทศ⁵²

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵²กมล สุดประเสริฐ, โครงการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา,